

Sak: 30-19. Utvida samarbeid evt. samanslåing med andre selskap.

Styret sin tilråding til vedtak:

1. Representantskapet ser at det går føre seg fleire strukturendringar rundt oss og at større selskap jamt over driv meir kostnadseffektivt som følgje av fleire stordriftsfordelar enn mindre selskap.
2. Representantskapet vil likevel peike på at VØR til no har greidd seg bra i høve gebyr og tilbod og synes også å gjere dei komande år. I eit litt lengre perspektiv vil dette verte utfordra. Representantskapet ser det slik at eigarane no bør gjere ei vurdering om korleis ein kan gi innbyggjarane dei beste tilboda i framtida.
3. Representantskapet rår kommunane til å sette ned eit utval med representantar frå begge kommunane og frå VØR, som får i oppgåve å greie ut dei ulike alternativ. Å gå mot nord ilag med Årim, mot vest til SSR, mot sør som er NOMIL eller å fortsette aleine. Frist for å levere innstilling desember 2020.

Saksutgreiing – bakgrunn for saka.

Onsdag 17 juli frå kl 09.30 – 13.30 hadde dei daglege leiarane Einar Heimdal og Petter Bjørdal etter initiativ frå Heimdal i SSR, samtalar om utfordringar til dei to selskapa SSR og VØR i åra som kjem.

Saka var oppe i styret i SSR den 29.08.19, og vedtaket derifrå er ei tilrådinga som vektlegg utvikling av lokalt samarbeid med mål om ei gradvis samansmelting av dei to selskapa ein gang i framtida.

VØR sin sak er ulik styrevedtaket i SSR, då den rår eigarane til å avklare framtida for å få ro om framtidig utvikling og korleis selskapet skal utvikle seg.

Situasjonen rundt oss.

I Møre og Romsdal er der fem interkommunale selskap, der Nordmøre Interkommunale renovasjonsselskap med ca. 60.000 innbyggjarar slår seg saman frå komande nyttår med Hamos og Fjellregionen i Sør Trøndelag til ReMidt IKS, eit selskap for ca. 130.000 innbyggjarar.

Alle Romsdal-kommunane er no med i Romsdal Interkommunale Selskap (RIR) som har ansvaret for ca. 59.000 innbyggjarar. Rauma kom med sommaren 2019.

På Sunnmøre har ein tre selskap med Ålesundsregionen Interkommunale Miljøsekskap (ÅRIM) på Nordre Sunnmøre som størst med 105.000 innbyggjarar.

Søre Sunnmøre Reinholdsselskap (SSR) organisera renovasjon for Hareid, Ulstein, Herøy og Sande og er lokalisert i Ulsteinvik med ansvaret for ca. 25.000 innbyggjarar.

VØR i Volda og Ørsta har ansvaret frå nyttår for ca. 21.500 innbyggjarar.

Vanylven står aleine.

Kva tilbyr dei enkelte selskap ?

Utviklinga over tid syner at tilboda vert likare og likare. Det er mindre og mindre som skil dei enkelte selskap i sine tilbod til innbyggjarane. Unntaket er Vanylven som fortsatt har innsamlingsssystem likt med det VØR hadde i 2015. Restavfall og papp/ papir/plast.

Majoriteten av kommunar har innsamlingsfrekvens slik som VØR. Nokre som Årim og RIR har restavfall henting annakvar veke. Dei med oftare henting av restavfall, har jamt over dårligare materialgjenvinningsresultat.

Dei fleste selskap har velutvikla Miljøstasjonar. Det som varierar ein del er om ein har betalingsordningar på Miljøstasjon og innretninga på opningstider. VØR har kalkulert ein kostnad med fri leveringsordning Miljøstasjon til kr 300,- pr. abonnement pluss mva.

Kva er høveleg storleik på eit selskap?

Slik eg ser det, er grunnen til at mange selskap endar i storleik rundt 100-150.000 innbyggjarar, at det nivået gir største stordriftsfordelane og såleis rimelegaste gebyr for abonnentane. Oversiktlege organisasjonar og ikkje med dyre vanar.

Blir det for stort er det lett å få stordriftsulempar med fleire leiarnivå og anna effektivitetstap.

Men det er sjølvstøtt ikkje storleik aleine som er avgjerande, i ei slik sak.

Gebyrnivå ifølge heimesidene:

Selskap	Renovasjon	Slam	Fritidshus	
HAMOS	2750,-	1100,-	1000,-	Inkl. fri levering grovavfall.
ÅRIM	2640,-	1060	1100,-	Inkl. fri kvote 600 kg grovavfall pr. ab.
RIR	3630,-	1534,-	912,-	Inndeling i grunngebyr, og pr. behaldar. Betaling på M.stasjon.
NOMIL	3098,40	1214,5	930,-	Betaling m.stasjon
VØR	2513,6	1184,-	1131,20	Betaling m.stasjon.
SSR	3268,8		1014,-	Betaling m.stasjon

Oversikta over syner at ÅRIM og Hamos, har det lågaste gebyret og når ein justerar for fri mengde grovavfall. Skalafordelen er openbar på dei to selskapa over 100.000 innbyggjarar.

Ei politisk sak.

Slik eg ser det er dette først og fremst ei politisk sak som høyrer heime hos eigarane. Det eine momentet som er politisk er i kor stor grad ein skal vektlegge lokal styring som faktisk har ein verdi. Det andre er korleis og kva retning regionen skal utvikle seg. Det tredje er korleis sikre nok og god kompetanse i framtida. Og for det fjerde kunne gi ei kvalitativ teneste til ein lågast mogleg pris.

Fleire vil ha oss med ?.

Invitasjon frå SSR er heller ikkje einaste invitasjonen vi har fått om å gå inn i ein større fellesskap. Dersom ein meiner alvor, kan løne seg å gi seg tid å sonde terrenget, og det er ei rolle som eigarane må ta. Vi rår til ei fellesnemnd av eigarar og representantar frå VØR.

Andre aktuelle - Nomil

På møte i april 2018 i Hornindal, der styreleiar og dagleg leiar møtte, kom eit utspel frå Kirsten Hundeide som er styreleiar i NOMIL, om samanslåing. Det vart ikkje gått vidare med det utover at styret fekk seg referert kva som var framlagt.

NOMIL har seinare utvida seg med Florø kommune som vert med frå komande nyttår. Utifrå mine opplysningar har dei akkurat no før det er på plass meir enn nok å gjere med den samanslåinga. Men eg er overtydd om at invitasjonen står ved lag, dersom våre eigarar ynskjer å knytte seg sterkare saman med Nordfjordregionen og gå sørover.

NOMIL organiserar renovasjon for kommunane Stryn, Gloppen, Stad (Eid/ Selje,) Bremanger og Kinn (Vågsøy og Florø) Ca 43-44.000 innbyggjarar frå komande nyttår. Nomil har ein annaleis geografi med meir desentralisert bumønster, som gir dei meir køyring i sin innsamling enn hos oss og dei har fleire mini miljøstasjonar som må driftast med avgrensa opningstid.

Gebyret til Nomil er i 2019 på kr 3098,-

Årim

I nord er ÅRIM, som organiserar renovasjon på Nordre Sunnmøre inklusiv Sykkylven og Stranda. Ca 105.000 innbyggjarar. ÅRIM og VØR har i dag relativt like gebyr, med litt ulike tilbod. Vi er billigast på gebyr men Årim har fri levering grovavfall intil 600 kg. Alle kommunane med unntak av Ålesund har matinnsamling (start i 2023) og glas og metall innsamling. ÅRIM sin organisasjon er samansett med brei kompetanse. På eigarsida har dei ein stor og fleire mindre kommunar. Stemmereglar kan regulerast i selskapsavtalen, og bør vere tema i evnt. samanslåingsdrøftingar. Ein god avtale kan regulere det meste. T.d.går samarbeidet i Mørenett relativt greitt slik eg har forstått det. Der og er det søre og nordre som samarbeida.

Gebyret i 2019 er kr 2640,-

SSR

Ca 25000 innbyggjarar og har moderne anlegg. Lik ordning med oss på innsamling, men har fire miljøstasjonar. Har opne miljøstasjonen frå 11 – 18 måndag til torsdag og stenger fredag kl. 15.00. Dei har sin næringsaktivitet i selskapet. Vi har eige næringssselskap i Retura Søre Sunnmøre AS. Næringsinntekta deira er 20 % i høve Retura hos oss.

Gebyr i 2019 på kr 3268,80

Vanylven

Vanylven har ikkje matinnsamling, glas og metall innsamling eller raudboks for farleg avfall. På den andre sida har dei fri levering av 3 m³. grovavfall på ein fin Miljøstasjon på Lilleidet.

Vanylven leverar ei svært billeg og god teneste til sine innbyggjarar når ein tar omsyn til geografi, men har ein veg å gå for å nå nasjonale mål for materialgjenvinning.

Gebyr 2019 på kr 2565,- som er 140 L restavfall pluss 240 l for papp, papir og plastavfall.

Utfordringar framover for VØR. Statleg og kommunale rammevilkår

Vi opplever at regelverket som styrer oss, stadig vert utvida og meir omfattande.

Kontroll og tilsyn frå både stat og kommune har fått ei heilt anna rolle på få år, og meir og meir av arbeidstida i organisasjonane går til risikostyring og rutineoppfølging i høve ulikt regelverk. Både SSR og VØR er i dag under forvaltningsrevisjon bestilt av kommunane. Vidare har Fylkesmannen varsla nytt tilsyn hos oss. Mindre enn to år sidan siste tilsynsrunde.

I det store biletet er dette ikkje negativt, då det inneber profesjonalisering av organisasjonen i alle ledd. Men det er ressurskrevjande og utfordrar dermed gebyrnivå og tar fokus bort frå kundar og utvikling av kundetilbod.

KS sin vegleiar for eigarstyring av 2014, Miljødirektoratet sin vegleiar for berekning av kommunale avfallsgebyr av 2014, og Kommunal og Regional departementet sin vegleiar om berekning av sjølvkost av 2014, er eksempel på relativt nytt endra regelverk. Noko av dette regelverket er gammalt, og noko av det er nytt som må implementerast. Dette regelverket er det kommunane som fører tilsyn med.

Avfallsforskrifta sist endra i 2018, har utvida talet på fraksjonar på kva som reknast som farleg avfall (FA), i tillegg til at vi har fått avgrensingar på kor mykje FA vi kan ta imot frå hushaldningane. Kravet om maks 1000 kg FA pr abonnent pluss 500 kg pcb vindu er der og må dokumenterast. Dvs. at alt må kartleggjast for at grensene ikkje skal verte overskridne. Impregnert treverk og asbest materiale er to eksempel. For tida går det og ein diskusjon om betong og skal klassifisert som FA på grunn av innhaldet av seksverdig krom. Det vil i så fall ytterligare krevje meir formalisering. FM fører tilsyn.

Stortinget vedtok nye mål om materialgjenvinning i mars 2018. Det er kommunane og dermed vi i dei interkommunale selskapa som må sette disse måla ut i livet, og rapportere måloppnåing. I praksis inneber dette meir fragmentering i form av fleire fraksjonar som avfallet skal sorterast i. Det igjen krev auka kostnader i form av meir investeringar i utstyr og meir spesialkompetanse.

Krav frå forsikringsbransjen og brann tilsyn.

Brannar i avfallsbransjen siste åra med uheldig utfall har gitt eit heilt korrekt auka fokus frå forsikringsbransjen og frå fylkesmennene sine tilsynsavdelingar på korleis vi som selskap driftar anlegga i det daglege.

Krav frå kundane

Vi lever i eit samfunn der valfridom står sterkt. Det inneber at kundane vil ha tilgjenge til våre tenester når det passar dei. I praksis meir opningstider og dei vil ha låge gebyr. I Sverige er søndagsope for lengst innført, liksom ope første og andre juledag.

Konsekvensen for oss er å ha fokus på gebyr like mykje som vi ser på tenestetilbodet. Då kjem vi ikkje bort frå at utnytting av stordriftsfordelar er noko som gir effekt.

Organisasjon og teknologiutvikling.

Ved ei samanslåing med eit anna selskap, vil dei tilsette i innsamling og på Miljøstasjon / gjenbruksstasjon vere med vidare. Endringane i innsamling og på miljøstasjon vil vere meir bruk av IT i kvardagen. Dette kjem uansett vegval.

VØR er i dag i stor grad «all round kompetanseorganisasjon», medan samfunnet rundt ein krev meir og meir spesialisert kompetanse for å kunne gi innbyggjarane gode tilbod.

I administrasjon vert fleire og fleire rutineprega oppgåver løyste med hjelp av moderne IT. Regel og rutineprega arbeid vert automatisert. Det som blir att er utviklingsarbeid og avvikshandsaming.

Med tung satsing over fleire år på heimeside, facebook og «Min Renovasjon» appen, har vi langt på veg greidd å gjere oss 24/7 (24 timar 7 dagar pr. veke) ope for spørsmål og svar på det som kan

automatiserast. Dvs. at dei som nyttar IT i all hovudsak slepp å ta kontakt med oss fysisk eller via telefon.

Den vegen med automatisering må vi gå vidare tilpassa våre lovkrav og vårt fag. Her må vi dessutan vere villige til å utfordre vår eigne kjerneoppgåver enda meir slik vi ser elles i samfunnet. Vi ser at bankane handsamar lånesøknader elektronisk, og i varehandelen er betalingsfrie kasser komne. Rutineprega arbeid kan og må automatiserast, enten vi vil eller ikkje.

Utviklinga utfordra kompetansen i selskapa. Meir vert arbeid som krev Masterutdanning og mindre arbeid for dei som har to og treårig høgskuleutdanning. Og vi treng annleis kompetanse som vi ikkje har i form av IT, Finans og Juss. Vi vil oppleve krevjande omstilling i åra som kjem. Og den som arbeidar hos oss må kontinuerleg finne seg i å måtte tileigne seg ny kompetanse.

Utfordringa som vi likevel ikkje kjem utanom, er at små selskap berre kan tilby delvis arbeid som krev master. Tilsette hos oss må vere poteter som kan mykje om alt og vere fleksible ved å ta på seg nye oppgåver. Men då ekskluderar du mange frå å søkje, som vil arbeide med det faget dei har utdanna seg til. Der fell vi imellom.

Vi får liten drahjelp av turn over. DL i VØR blir 63 i år. Dei øvrige adm. tilsette i VØR er frå 26 til 51 år.

Kvar er vi svake ?

Min vurdering ar at vi ikkje er flinke nok på ein del områder. Dette gjeld finans, vi manglar teknisk kompetanse til å svare våre abonnentar i spørsmål om slam, nedgravne og botntømde avfallsløysingar som innsamlingsmetode arbeidar vi «litt» med, og har ei fin utvikling. Årim til samanlikning har dedikerte ressursar på dette som ein del av smart by prosjektet sitt. Hos oss er det meir fragmentert. Vi kjøper inn all innkjøpsfagleg kompetanse, og det meste av IT. Logistikk er eit anna viktig fagfelt i vår bransje der vi er godt skodde, men ikkje heilt oppdatere.

På ingen av disse områda kan vi forsvare eigne tilsette. Til det er oppgåvene for små i omfang. Eit større selskap har slik kompetane på heiltid.

Andre viktige moment.

Det må gjevast garantiar for at dagens tilsette får oppmøtestad på sine kontor i Hovdebygda. Og ein slik type prosess må ikkje dragast unødige ut i tid. Evt. nytt selskap må verke frå seinast 2023.

Vidare arbeid.

Først av alt må vi ha ei avklaring om dette er noko som skal jobbast med. Dersom ja, bør det settast ned ei nemnd som etter undersøking av dei ulike alternativa, kjem med ei innstilling til kommunestyret.

Petter Bjørdal

Dagleg leiar

